

LA/Mari Kuuvalo

23.6.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö VN/15298/2019

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Eläketurvakeskukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työtaturma- ja ammattitautilain, eräiden työeläkelakien ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamiseksi.

Lakeihin ehdotetaan lisättäväksi aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset siitä, millä tavalla vakuutuslaitosten asiantuntijalääkäreiden edellytetään ottavan kantaa laitosten käsiteltäväksi toimitettuihin lääketieteellisiin selvityksiin. Kannanotot olisi laadittava selkeästi ja yhdenmukaisesti, jotta niitä voitaisiin hyödyntää vakuutuslaitoksen antaman, lääketieteellisiin seikkoihin perustuvan päätöksen perusteluina siten kuin eri etuuslaeissa säädetään.

Samassa yhteydessä kumotaan laeissa olevat säännökset, joiden mukaan vakuutuslaitoksen lääkärin asiakirjamerkintöihin ei sovelleta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:ää.

Lisäksi työtaturma- ja ammattitautilain säännöstä ansionmenetykskorvauksen perusteena olevasta työansioikäsitteestä ehdotetaan eräiltä osin täsmennettäväksi.

Tavoitteena on, että lakimuutokset tulisivat voimaan 1.1.2021.

Eläketurvakeskuksen kanta

Eläketurvakeskus pitää kannatettavana ehdotusta siitä, että lakiin lisättäisiin aiempaa yksityiskohtaisemmat säännökset asiantuntijalääkäreiden kannanottojen laatimisesta selkeästi ja yhdenmukaisesti, jotta niitä voitaisiin paremmin hyödyntää lääketieteellisiin seikkoihin perustuvan päätöksen perusteluna eri etuuslakien edellyttämällä tavalla. Ehdotus vahvistaisi jo nykyisin eläkelaitoksissa vakiintunutta käytäntöä työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden käsittelyssä. Lisäksi esitetyt muutokset vahvistaisivat sosiaalivakuutusjärjestelmän läpinäkyvyyttä ja osaltaan lisäisivät luottamusta päätösten oikeellisuuteen.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan asiantuntijalääkäreitä koskevan säännöksen muuttamista niin, että laillistetun lääkärin olisi merkittävä perusteltu arvionsa ja johtopäätöksensä potilasasiakirjoissa olevista keskeisistä löydöksistä ja havainnoista asiakirjoihin, ja vahvistettava kannanottonsa sanoin

LA/Mari Kuuvalo

23.6.2020

”kunnian ja omantunnon kautta”. Merkinnät olisi tehtävä selkeästi ja yleisesti tunnettuja käsitteitä käyttäen niin, että ne ovat hyödynnettävissä eläkelaitoksen päätöksen perusteluna siten kuin tämän lain 105 a §:ssä säädetään. Lisäyksen vuoksi esitetään kumottaviksi tarpeettomina eri laeissa entuudestaan olevat säännökset, joiden mukaan asiantuntijalääkärin asiakirjamerkintöihin ei sovelleta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:n vastaavansisältöistä säännöstä, joka edellyttää, että laillistetun lääkärin on antaessaan lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja sekä muita todistuksia vahvistettava ne sanoilla ”minkä kunniani ja omantuntoni kautta vakuutan”.

Eläketurvakeskus kannattaa edellä mainittujen säännösten kumoamista tarpeettomina. Eläketurvakeskuksen käsityksen mukaan em. viittaussäännöksellä ei ole aiemminkaan ollut merkitystä, koska säännöstä ei sovelleta asiantuntijalääkäreiden kannanottoihin, koska nämä eivät ole lääkintölaillisia todistuksia.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan, että työeläkelakeihin lisättäisiin asiantuntijalääkärin velvollisuudesta vahvistaa lääketieteellinen kannanottonsa ”kunnian ja omantunnon kautta”. Asiantuntijalääkärin rooli on kuitenkin erilainen kuin hoitavan lääkärin, eikä terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 23 §:n muotovaatimusten ole aiemminkaan katsottu soveltuvan asiantuntijalääkärin lausuntoihin. Eläkelaitoksen asiantuntijalääkäri osallistuu päätöksentekoon yhtenä asiantuntijana juristien ja muiden asiantuntijoiden lisäksi eikä hän yksin ratkaise asiaa. Asiantuntijalääkäri tekee lääketieteellisen arvionsa oikeudesta etuuteen hoitavan lääkärin lausunnoissaan esittämien tilankuvausten ja löydösten perusteella. Asiantuntijalääkärin arvio ei siten ole itsenäinen lausunto, vaan osa päätöksentekoprosessissa syntyvää aineistoa, johon eläkelaitoksen julkisen hallintotehtävän hoitajana antama päätös perustuu. Hoitava lääkäri puolestaan tapaa potilaan henkilökohtaisesti ja antaa lääkintölaillisen lausuntonsa itsenäisesti ja siksi vannoo kannanottonsa ”kunnian ja omantunnon kautta”. Eläketurvakeskuksen arvion mukaan ei siten ole tarpeen lisätä työeläkelakeihin säännöksiä siitä, että asiantuntijalääkäri vahvistaisi eläkepäätösprosessiin sisältyvän lääketieteellisen kannanoton ”kunnian ja omantunnon kautta”.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan lisättäväksi työtapaturma- ja ammattitautilain 121 §:ään kohta, joka mahdollistaa vakuutuslaitokselle harkintavallan käyttämisen asiantuntijalääkärin osallistumiselle etuus- tai korvausasian ratkaisemiseen. Asiantuntijalääkärin arviointi olisi ilmeisen tarpeetonta, kun kysymys olisi etuudesta, joka myönnetään täysin etuudenhakijan hakuksen mukaan.

LA/Mari Kuuvalo

23.6.2020

Eläketurvakeskuksen mielestä työtaturma- ja ammattitautilain 121 §:ää vastaava säännös tulisi lisätä myös työeläkelakeihin. Säännöksen lisääminen mahdollistaisi yksittäisten selvien esim. etuuden jatkamista koskevien ratkaisujen tekemisen ilman asiantuntijalääkärin kannanottoa. Koska tehtävät ratkaisut olisivat eläkkeenhakijalle myönteisiä, ratkaisun tekeminen ilman asiantuntijalääkärin arviota ei vaarantaisi eläkkeenhakijan oikeusturvaa. Säännöksen lisääminen työeläkelakeihin osaltaan mahdollistaisi myös eläkelaitosten prosessien tehostamisen sekä resurssien kohdentamisen entistä tehokkaammin.

Eläketurvakeskus pitää kannatettavana hallituksen esityksen ehdotusta siitä, että työtaturma- ja ammattitautilain työansiokäsitteeseen tehtäisiin vastaavat muutokset, jotka työeläkelakien säännöksiin eläkkeeseen oikeuttavista työansioista on tehty 1.1.2021 lukien. Muutoksen vuoksi työtaturmavakuutuksen ansiokäsite säilyy edelleen yhtenäisenä työeläkejärjestelmän palkkakäsitteen kanssa.

Eläketurvakeskus

Maijaliisa Takanen

Jaana Rissanen